

Svar från Skolforskningsinstitutet på Levinssons artikel.

Lena Adamson

Skolforskningsinstitutet

Fakta om Skolforskningsinstitutet

Skolforskningsinstitutets uppdrag är att bidra till att de verksamma inom skolväsendet ges goda förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera undervisningen, med stöd av vetenskapligt underbyggda metoder och arbetssätt. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande samt till förbättrade kunskapsresultat för elever. Institutet har som sitt enda uppdrag att arbeta med att stärka skolans vetenskapliga grund. Den ena delen av uppdraget består av att finansiera praktikinära skolforskning (dvs. utöka och utveckla forskollärares och lärares forskningsbaserade kunskapsbas). Den andra delen består av att göra forskningssammanställningar över forskning som rör praktikinära frågeställningar. Det vill säga tillgängliggöra befintlig forskning. Institutet ska även presentera och sprida resultaten från dessa sammanställningar så att de kommer till användning av skolans verksamma.

Levinsson argumenterar för att systematiska forskningsöversikter bör adressera frågor om vad som är utbildningsmässigt önskvärt i skolan och förskolan. Han ställer sedan frågan till de tre nordiska organisationerna (DCU, KSU och Skolforskningsinstitutet) om vi tycker det är angeläget att utveckla arbetet med systematiska forskningsöversikter i denna riktning och förordar därefter det konfigurativa formatet snarare än det aggregativa i dessa sammanhang.

Jag vill börja med att säga att vi från Skolforskningsinstitutets sida välkomnar och tycker det är mycket positivt att dessa frågor förs upp i debatten. Sedan skulle jag kunna göra det lätt för mig och bara svara Levinson: ”Ja det tycker vi och vi håller redan på med det”. Men jag antar att jag inte kommer så lätt undan i det här sammanhanget och fortsätter därför lite mer problematiserande.

Första frågan vi får ställa oss är hur begreppet ”utbildningsmässigt önskvärt” egentligen kan tolkas? Andas det inte en föreställning om att vi faktiskt i förväg kan slå fast vad som är ”utbildningsmässigt önskvärt”. Jag uppfattar inte alls att det är det Levinsson avser, utan snarare att han menar att resultaten från en systematisk översikt ska kunna ligga till grund för en diskussion av förskolläraren/läraren över vad som passar bäst i just deras praktik. Men för tydlighetens skull: institutet kommer inte att leverera några rekommendationer ”gör så här, då blir det bra”. Vi kommer snarare att dra slutsatser om vad forskningen säger och, så långt vi kan, försöka besvara inte bara vad som fungerar utan också varför det fungerar, för vilka det fungerar och i vilka sammanhang något fungerar (se tex. Pawson, Greenhalgh, Harvey & Walshe, 2005). Det vill säga i möjligaste mån contextualisera de resultat vi finner, ge exempel på användningsområden, på vad man vid användningen bör tänka på i olika sammanhang etc. Andra översikter kommer snarast att erbjuda möjligheter till en breddad, fördjupad och mer mångfacetterad förståelse för specifika företeelser av relevans för praktiken. Allt förankrat i den forskningsfråga som ställts och i den forskning vi bedömt vara relevant och hålla tillräckligt hög kvalitet för att kunna besvara denna. Min förhoppning är att våra översikter kommer att kunna ge förskollärare och lärare nya arbetsverktyg och fördjupad förståelse över vad som kan leda till förändring. Detta snarare än generaliserbara och standardiserade ”sanningar” och diverse ”tips and tricks”. Från institutets sida kanske vi hellre skulle använda begreppet ”användbara kunskaper”, istället för att tala om vad som är önskvärt.

Vad *vi* däremot menar är ”utbildningsmässigt önskvärt” rör en vidare frågeställning; att undervisningen faktiskt vilar på vetenskaplig grund rent generellt. Krav som ställdes i Skollagen redan 2010 men där vi har en mycket lång väg att gå, och det i alla led i kedjan! Det vill säga både då det gäller att producera, syntetisera, kunskapsdelar och slutligen använda forskningsresultat som utvecklar och förbättrar undervisningen. Beträffande det sista ledet bör vi också, mer än i dagsläget, lyfta fram vikten av att utveckla en god mottagarkompetens ute på våra förskolor och skolor.

I det sammanhanget behöver vi komma in på några centrala begrepp; evidens, evidensbaserad och evidensinformerad undervisning. Levinsson citerar Biesta (2007):

On the practice side, evidence-based education seems to limit severely the opportunities for educational practitioners to make such judgments in a way that is sensitive to and relevant for their own contextualized settings.

Biesta uttrycker här en mycket smal definition av begreppet evidence-based education, dvs en ganska mekanisk implementering av interventioner/arbetsätt som givit höga effektmått i RCT studier. Detta är inte Skolforskningsinstitutets tolkning av begreppet (se <http://www.skolfi.se/kunskapssammanstallningar/nyckelbegrepp/>). Frågan är om det någonsin varit det ens inom det medicinska området även om den övergripande diskursen låtit det vara gällande. Redan 1996 skrev David Sackett följande om evidence-based medicine (EBM) i en tongivande editorial i *British Medical Journal*

Evidence based medicine is not restricted to randomised trials and meta-analyses. It involves tracking down the best external evidence with which to answer our clinical questions. To find out about the accuracy of a diagnostic test, we need to find proper cross sectional studies of patients clinically suspected of harboring the relevant disorder, not a randomised trial. For a question about prognosis, we need proper follow up studies of patients assembled at a uni-

form, early point in the clinical course of their disease. And sometimes the evidence we need will come from the basic sciences such as genetics or immunology (Sacket, 1996, s.72).

Artikeln andas över huvud taget en betydligt mer nyanserad syn på vilken typ av forskningssammanställningar som verksamheten som helhet har nytta av och kan det då sägas bättre även inom utbildningsområdet? I det systematiska översiktssammanhanget som rör skolan innebär detta alltså en betydligt bredare ansats än enbart det aggregativa formatet. Här ser vi för övrigt en internationell rörelse mot, och utveckling av, synteser av kvalitativ forskning som besvarar andra frågor än enbart what works-frågan. En snabb googlesökning av begreppet ”qualitative research” på Campbell Collaboration’s webbsida ger tex. 44 träffar, och Cochrane Collaboration har sedan ett antal år tillbaka en arbetsgrupp (*Cochrane Qualitative & Implementation Methods Group*), just i syfte att utveckla metoderna för att syntetisera också kvalitativ forskning.

Näväl, att säga tulipanaros är lättare än att göra den. Teori och verklighet sammanfaller inte alltid vilket Levinsson och Pröitz (2017) förtjänstfullt har redogjort för i andra sammanhang. Detta är också frågor som berörs kontinuerligt på institutets metodutvecklingsseminarier. Här menar vi även att vi måste se bortom frågan om metodologiska etiketter. Några av de grundläggande frågorna som berör skillnaderna i de aggregativa vs. konfigurativa ansatserna är desamma som i primärforsknings-sammanhang; vill vi gestalta en företeelse (dvs. bidra till en breddad och fördjupad förståelse) eller vill vi säga något om olika populationer i förhållande till denna företeelse? Arbetar vi induktivt eller deduktivt? Hur djupgående och tolkande ska och kan analyser och synteser vara? I sekundärforskningssammanhang kan vi bara konstatera att dessa frågor inte blir mindre komplicerade att handskas med. Vi ser därför mycket fram emot en fortsatt metodologisk diskussion i takt med att våra översikter tar form.

Om författaren

Lena Adamson är myndighetschef för det svenska Skolforskningsinstitutet.

Referenser

- Adamson, L. (2017). Undervisning på vetenskaplig grund – vad är det? I: *Vetenskap och Beprövad Erfarenhet – Skola*. Lund: Lunds Universitet.
- Levinsson, M. & Pröitz, T. (2017) The (Non-)Use of Configurative Reviews in Education, *Education Inquiry*.
- Pawson, R., Greenhalgh, T., Harvey, G. & Walshe, K. (2005). Realist Review – a new method of systematic review designed for complex policy interventions. *Journal of Health Service Research Policy*, 10(1) 21-34.
- Sackett, D.L., Rosenberg, W.M., Moir Gray, J.A., Haynes R.B., Richardson, W.S. (1996). Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *British Medical Journal*.